

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Rīgā 2010. gada 18. februārī

lietā Nr. 2009-74-01

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Gunārs Kūtris, tiesneši Kaspars Balodis, Aija Branta, Juris Jelāgins, Kristīne Krūma un Viktors Skudra,

pēc Vitolda Peipiņa konstitucionālās sūdzības,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2010. gada 19. janvārī tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 13. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 106. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. Latvijas Republikas Saeima (turpmāk – Saeima) 2009. gada 4. jūnijā pieņēma Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likumu (turpmāk – Māju pārvaldīšanas likums). Tas stājās spēkā 2010. gada 1. janvārī.

Māju pārvaldīšanas likums noteic dzīvojamo māju pārvaldīšanas principus, dzīvojamo māju pārvaldīšanas procesā iesaistīto personu savstarpējās attiecības, tiesības, pienākumus un atbildību, kā arī valsts un pašvaldības kompetenci šajā jomā. Saskaņā ar šā likuma noteikumiem dzīvojamās mājas pārvaldītājs ir mājas īpašnieks vai pārvaldnieks. Proti, Māju pārvaldīšanas likuma 10. panta pirmā daļa noteic, ka dzīvojamās mājas pārvaldīšanas darbības kopumā vai atsevišķus

pārvaldīšanas uzdevumus (turpmāk – dzīvojamo māju pārvaldīšana) tās īpašnieks var uzdot veikt pārvaldniekam.

Māju pārvaldīšanas likumā citastarp tiek regulēts jautājums par dzīvojamās mājas pārvaldītāja profesionālo kvalifikāciju. Likuma 13. panta pirmā daļa (turpmāk – apstrīdētā norma) noteic: „Pārvaldnieks ir tiesīgs veikt pārvaldīšanas uzdevumu daudzdzīvokļu mājā, ja ir ieguvis dzīvojamās mājas pārvaldīšanai nepieciešamo profesionālo izglītību un vismaz ceturto profesionālās kvalifikācijas līmeni apliecinošu dokumentu, izņemot šajā pantā noteiktos gadījumus. Ja pārvaldnieks ir juridiskā persona, dzīvojamās mājas pārvaldīšanai nepieciešamo profesionālo izglītību un vismaz ceturto profesionālās kvalifikācijas līmeni apliecinošs dokuments nepieciešams tam juridiskās personas darbiniekam, kurš veic pārvaldīšanas līgumā uzdoto pārvaldīšanas uzdevumu attiecīgajā mājā.”

Māju pārvaldīšanas likuma 13. panta otrā daļa paredz, ka apstrīdētajā normā noteiktā profesionālā izglītība un vismaz trešo profesionālās kvalifikācijas līmeni apliecinošs dokuments nepieciešams, ja dzīvojamās mājas pārvaldīšanu veic tās īpašnieks vai viens no mājas īpašniekiem, kuru veikt pārvaldīšanas darbības ir pilnvarojuši citi tās īpašnieki, un ja šīs mājas platība ir lielāka par 1500 kvadrātmetriem. Savukārt apstrīdētajā normā noteiktā profesionālā izglītība nav nepieciešama viendzīvokļa mājas pārvaldītājam, kā arī tādā gadījumā, ja dzīvojamo māju pārvalda pats īpašnieks vai viens no mājas īpašniekiem, kuru veikt pārvaldīšanas darbības ir pilnvarojuši pārējie mājas īpašnieki, un mājas kopējā platība ir mazāka par 1500 kvadrātmetriem.

Māju pārvaldīšanas likuma pārejas noteikumu 5. punkts noteic, ka līdz 2011. gada 31. decembrim dzīvojamo māju pārvaldīšanu ir tiesīga veikt ikviena persona, kura ieguvusi apstrīdētajā normā noteikto profesionālo izglītību un vismaz trešo profesionālās kvalifikācijas līmeni apliecinošu dokumentu, izņemot pārejas noteikumu 6. punktā minēto gadījumu. Pārejas noteikumu 6. punkts noteic, ka persona, kura šobrīd ir dzīvojamās mājas pārvaldnieks (turpmāk – pārvaldnieks) un kura līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai ir noslēgusi dzīvojamo māju pārvaldīšanas līgumu, ir tiesīga turpināt pildīt saskaņā ar līgumu uzņemtās saistības neatkarīgi no tā, vai šīs personas profesionālā kvalifikācija atbilst

apstrīdētajā normā noteiktajām prasībām, bet ne ilgāk kā līdz 2011. gada 31. decembrim.

2. Konstitucionālās sūdzības iesniedzējs **Vitolds Peipiņš** (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) lūdz atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. un 106. pantam.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma ierobežo viņam Satversmē noteiktās pamattiesības. Saskaņā ar Māju pārvaldīšanas likuma normām nodarboties ar dzīvojamo māju pārvaldīšanu no 2012. gada viņš vairs nevarēsot, jo viņam neesot likumā noteiktās pārvaldnieka kvalifikācijai nepieciešamās profesionālās izglītības. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka viņš jau kopš 1993. gada strādājis par pārvaldnieku. Bez tam savā profesijā iegūtās zināšanas viņš izmantojis arī akadēmiskajā darbā, jo augstskolā studentiem docējot studiju kursu ar nekustamo īpašumu saistītā uzņēmējdarbībā un šajā kursā tiekot ietvertas arī dzīvojamo māju pārvaldīšanai nepieciešamās zināšanas. Apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējam liedzot izmantot savā praktiskajā darbā iegūtās zināšanas un turpināt strādāt par pārvaldnieku, jo nosakot šai profesijai formālas izglītības prasības. Līdz ar to tiekot ierobežotas Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 106. pantā noteiktās pamattiesības brīvi izvēlēties profesiju un darbavietu atbilstoši savām spējām.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst arī Satversmes 91. pantam, jo paredz atšķirīgu attieksmi pret pārvaldnieka profesiju salīdzinājumā ar citām profesijām, kuru pārstāvjiem noteiktas atšķirīgas prasības atbilstošas kvalifikācijas apliecināšanai. Piemēram, Detektīvdarbības likums, kas reglamentē detektīvdarbību kā īpašu komercdarbības veidu, nosakot, ka šajā jomā var strādāt personas, kuras saņēmušas sertifikātu. Minēto sertifikātu varot iegūt personas, kuras ieguvušas profesionālo izglītību vai kurām ir ne mazāk kā piecus gadus ilgs darba stāžs. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka, nosakot vairākus veidus, kā apliecināt konkrētā profesijā nepieciešamo kvalifikāciju, persona tiekot mazāk ierobežota, jo tai esot iespējas izvēlēties, kādā veidā iegūt nepieciešamo profesionālo kvalifikāciju, lai varētu strādāt izraudzītajā profesijā. Līdzīgi noteikumi esot attiecināti arī uz grāmatveža profesiju. Līdz ar to apstrīdētā norma

esot nesamērīga, jo liedzot pārvaldniekam iespēju izvēlēties, kādā veidā viņš iegūs un apliecinās savu prasmju un zināšanu atbilstību noteiktām kvalifikācijas prasībām.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētajai normai nav objektīva un saprātīga pamata salīdzinājumā ar tām prasībām, kuras noteiktas citu profesiju pārstāvjiem.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma pieņemta, lai aizsargātu sabiedrību no neprofesionālu un nekvalificētu personu veiktas dzīvojamo māju pārvaldīšanas. Māju pārvaldīšanas likuma mērķis esot noteiktas iedzīvotāju grupas interešu aizsardzība, kā arī uzņēmējdarbības vides sakārtošana, taču apstrīdētā norma neesot piemērots līdzeklis leģitīmā mērķa sasniegšanai. Pēc Pieteikuma iesniedzēja domām, šo mērķi varot sasniegt arī ar citiem līdzekļiem, piemēram, ieviešot publisku reģistru ar nepieciešamajām ziņām par pārvaldnieka darba pieredzi un izglītību vai liekot apdrošināt risku, kas saistīts ar profesionālo darbību, vai arī izsniedzot kvalifikāciju apliecināšu sertifikātu.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto normu, – Saeima – nepiekrīt Pieteikuma iesniedzēja viedoklim un uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst tiesiskās vienlīdzības principam un neparedz nepamatotu ierobežojumu personas tiesībām izvēlēties profesiju.

Saeima vērš tiesas uzmanību uz to, ka Māju pārvaldīšanas likuma 13. pantā ietverti vairāki izņēmumi no apstrīdētajā normā noteiktajām prasībām. Arī likuma pārejas noteikumi paredzot, ka personas var turpināt dzīvojamo māju pārvaldīšanu līdz 2011. gada 31. decembrim, ja iepriekš noslēgušas līgumu par dzīvojamo māju pārvaldīšanu. Tādējādi Saeima uzskata, ka pēc faktisko apstākļu noskaidrošanas būtu nepieciešams izvērtēt, vai iesniegtā konstitucionālā sūdzība atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta prasībām, un lemt par to, vai ir lietderīgi turpināt tiesvedību šajā lietā.

Saeima norāda: ja tiesvedība lietā tomēr tiktu turpināta, būtu jāņem vērā tas, ka apstrīdētajā normā noteiktās pārvaldnieka kvalifikācijas prasības ir pamatotas un nepieciešamas.

Saeima, atsaucoties uz Satversmes tiesas judikatūru, norāda, ka likumdevējs var noteikt prasības, saskaņā ar kurām personai, izvēloties noteiktu nodarbošanos, jāapliecina sava kvalifikācija, piemēram, kārtojot valsts noteiktus pārbaudījumus vai iegūstot izglītību valsts atzītā mācību procesā.

Atbildes rakstā norādīts, ka dzīvojamo māju pārvaldīšanai izvirzīti vairāki nosacījumi. Prasība pēc atbilstošas pārvaldnieka izglītības esot tikai viens no vairākiem likumā ietvertajiem sekmīgas dzīvojamo māju pārvaldīšanas priekšnoteikumiem. Saeima uzskata, ka nebūtu pieļaujams pārvaldnieka izvēli atstāt tikai dzīvokļu īpašnieku ziņā, neizvirzot prasību pēc attiecīgas profesionālās izglītības, jo dzīvojamo māju pārvaldīšana esot atbildīgs process, kas prasa plašas zināšanas un iemaņas, lai novērstu iespējamus riskus. Izglītības un kvalifikācijas prasības pārvaldniekam esot noteiktas, samērojot personas tiesību ierobežojumu ar sabiedrības interesēm, proti, pārvaldīšanas procesā nepieļaut citu personu drošības vai veselības aizskārumu un saglabāt apkārtējās vides kvalitāti. Līdz ar to apstrīdētajai normai esot leģitīms mērķis, proti, aizsargāt citu personu tiesības un sabiedrības drošību.

Saeima nepiekrīt pieteikumā paustajam viedoklim, ka pārvaldniekam nepieciešamā profesionālā izglītība esot formāla prasība un neapliecinot personas spēju veikt dzīvojamo māju pārvaldīšanu. Saeima uzskata, ka dokuments par formālās izglītības iegūšanu apliecina teorētisko un praktisko sagatavotību, kaut arī šāda dokumenta neesamība pati par sevi katrā konkrētā gadījumā vēl neapliecina to, ka personai nav arī attiecīgo zināšanu un prasmju. Tomēr apstrīdētā norma esot piemērota leģitīmā mērķa sasniegšanai, jo sabiedrība varot būt pārliecināta, ka persona, kura ieguvusi noteiktu izglītību, spēj pienācīgā kvalitātē veikt dzīvojamo māju pārvaldīšanu.

Saeima uzskata, ka Pieteikuma iesniedzējs nav norādījis un pamatojis, kuras personu grupas un kāpēc atrodas vienādos vai pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Apstrīdētā norma nenošķirot vairākas personu grupas un neparedzot atšķirīgu attieksmi pret kādu no tām. Tādējādi apstrīdētā norma nepārkāpjot tiesiskās vienlīdzības principu. Saeima vērš tiesas uzmanību uz to, ka arī citos ārējos normatīvajos aktos personai izvirzītas prasības pēc noteiktas

izglītības un kvalifikācijas. Piemēram, šādas prasības noteiktas apdrošināšanas brokerim, kravu pārvadātājam un maksātnespējas administratoram.

Nemot vērā minēto, Saeima lūdz Satversmes tiesu atzīt, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. un 106. pantam.

4. Pieaicinātā persona – Izglītības un zinātnes ministrija – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. un 106. pantam. Apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums esot sociāli nepieciešams un samērīgs.

No Māju pārvaldīšanas likuma izrietot tas, ka pārvaldnieka kompetence ir cieši saistīta ar sabiedrības interešu īstenošanu un aizsardzību. Līdz ar to apstrīdētajā normā noteiktās prasības esot pamatotas, jo valsts atzīts izglītību apliecinošs dokuments ļaujot citām personām būt pārliecinātām par to, ka pārvaldnieks, kurš apguvis attiecīgo valsts izglītības standartu un programmu, veiks dzīvojamo māju pārvaldīšanu pienācīgā kvalitātē. Bez tam Izglītības likuma 8. panta trešajā un ceturtajā daļā likumdevējs esot noteicis, ka augstākās izglītības programmas nevar apgūt pašizglītības formā.

Izglītības un zinātnes ministrija papildus norāda, ka apstrīdētajā normā noteiktās prasības atbilst citiem normatīvajiem aktiem. Proti, profesijas standarts „namu pārvaldnieks” (turpmāk – Pārvaldnieka profesijas standarts) ir iekļauts Ministru kabineta 2007. gada 13. februāra noteikumos Nr.125 „Noteikumi par profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām un profesiju klasifikatora lietošanas un aktualizēšanas kārtību (Profesiju klasifikators)” 4. pielikuma 3.18. apakšnodaļā. Minētajā standartā paredzēts, ka pārvaldnieka profesijai ir nepieciešams ceturtās profesionālās kvalifikācijas līmenis. Izglītības un zinātnes ministrija informē, ka šobrīd apstrīdētajā normā noteikto izglītību var iegūt trijās izglītības iestādēs. Bez tam Profesionālās izglītības likuma 27. panta astotā daļa nosakot, ka augstskolās un koledžās īstenotā profesionālā tālākizglītība dod iespēju iegūt ceturto profesionālās kvalifikācijas līmeni. Šī programma esot īpašs veids, kā persona ar iepriekš iegūtu izglītību un profesionālo pieredzi var iegūt noteikta līmeņa profesionālo kvalifikāciju. Turklāt valsts veicot visu izglītības programmu akreditāciju un

tādējādi neesot iespējama izglītības programmu satura atšķirība valsts un privātpersonu dibinātajās augstskolās un koledžās.

Pieaicinātā persona uzskata, ka no Māju pārvaldīšanas likuma neizriet tas, ka pārvaldnieka kvalifikāciju apliecinātu tikai un vienīgi diploms par pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību vai diploms par otrā līmeņa profesionālo izglītību ar iegūto kvalifikāciju „namu pārvaldnieks” vai „nekustamā īpašuma pārvaldnieks”. Atbilstoši apgūtās izglītības programmas saturam esot jāizvērtē, vai persona, kura ieguvusi profesionālo augstāko izglītību ar citu profesionālo kvalifikāciju, ir apguvusi pārvaldnieka profesijā nepieciešamās prasmes un zināšanas.

5. Pieaicinātā persona – Latvijas Republikas tiesībsargs (turpmāk – Tiesībsargs) – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 91. un 106. pantam.

Tiesībsargs norāda, ka personas individuālās spējas un īpašības, kā arī profesionālās kvalifikācijas atbilstību veicamajiem darba pienākumiem saskaņā ar Darba likumu un citiem darba tiesiskās attiecības reglamentējošiem normatīvajiem aktiem vērtē darba devējs, pieņemot personu darbā. Apstrīdētā norma ierobežojot ne vien personas tiesības izvēlēties nodarbošanos, bet arī darba devēja tiesības izvēlēties, viņaprāt, pārvaldnieka amatam atbilstošu darbinieku.

Tiesībsargs uzsver, ka personas spējas strādāt pārvaldnieka profesijā nevar tikt apliecinātas vienīgi ar profesionālās izglītības dokumentu. Persona varot savu profesionālo kvalifikāciju apliecināt gan ar dokumentiem, kuri atspoguļo tās praktiskā darbā iegūto pieredzi, gan ar profesionālās kvalifikācijas testa rezultātiem, gan arī ar atsauksmēm.

Pēc Tiesībsarga domām, dzīvojamo māju pārvaldīšanā lielāka nozīme ir personas praktiskajām, nevis teorētiskajām zināšanām. Lai gan profesionālā izglītība ir vērsta uz praktisko zināšanu apguvi, tomēr esot arī citi veidi, kā persona var apliecināt pārvaldnieka profesijā nepieciešamās prasmes un zināšanas. Apstrīdētā norma neesot piemērots sabiedrības drošības garantēšanas līdzeklis, jo pārlieku ierobežojot personas tiesības izvēlēties savām spējām un zināšanām

atbilstošu profesiju. Līdz ar to neesot samērīgi par vienīgo pārvaldnieka kvalifikācijas apliecinājumu noteikt profesionālās izglītības dokumentu.

6. Pieaicinātā persona – **Rīgas domes Mājokļu un vides departaments** – informē, ka Māju pārvaldīšanas likums uzliek pašvaldībai par pienākumu tās administratīvajā teritorijā esošai dzīvojamai mājai iecelt pārvaldnieku, ja šīs dzīvojamās mājas īpašnieks neveic tās pārvaldīšanu vai nav uzdevis to veikt pārvaldniekam, vai pārvaldīšana tiek veikta tā, ka ir apdraudēta cilvēku dzīvība, veselība, drošība, īpašums vai vide. Saskaņā ar Māju pārvaldīšanas likuma 23. pantu pašvaldība par pārvaldnieku varot iecelt personu, kuras kvalifikācija atbilst apstrīdētajā normā noteiktajai.

7. Pieaicinātā persona – Nekustamā īpašuma mācību atbalsta centra valdes priekšsēdētājs *Dr. Sc. ing. Raitis Kalniņš* – norāda, ka apstrīdētajā normā noteikto profesionālās kvalifikācijas prasību mērķis ir aizsargāt sabiedrību no nekvalificētiem pārvaldniekiem. Arī likums „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” nosakot, ka valstij jānodrošina profesionālās darbības atbilstība noteiktām kvalitātes prasībām un kritērijiem, ja šī darbība ir saistīta ar sabiedrības interesēm, drošību un veselību. Līdz ar to apstrīdētajā normā izvirzītās prasības esot pamatotas.

Pārvaldnieka profesionālajai kvalifikācijai esot būtiska nozīme nekustamā īpašuma kvalitatīvā apsaimniekošanā. Taču lēmumu par pārvaldīšanas pakalpojuma kvalitāti, tostarp arī par pārvaldniekam nepieciešamo profesionālo izglītību, pieņemot dzīvojamās mājas īpašnieks. Atbilstoši Māju pārvaldīšanas likuma noteikumiem ziņas par pārvaldnieka profesionālo kvalifikāciju būšot pieejamas pārvaldnieku reģistrā. Līdz ar to katra pārvaldnieka iegūtā izglītība būšot zināma tam, kurš izvēlēšies personu, kura veiks dzīvojamās mājas pārvaldīšanu. Tāpēc neesot nepieciešams likumā noteikt obligātu profesionālo izglītību kā pārvaldnieka kvalifikācijas prasību.

R. Kalniņš norāda, ka Ministru kabineta 2009. gada 16. septembra rīkojumā Nr. 629, ar kuru apstiprināta koncepcija „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes

nodrošināšanā”, tiekot risināts jautājums par profesionālās kvalifikācijas iegūšanu. Minētā koncepcija paredzot piešķirt nozares ekspertiem kompetenci profesionālās kvalifikācijas līmeņa noteikšanā, proti, profesionālās apmācības programmu licencēšanu uzticēt nozaru ekspertu padomēm.

Tomēr, kā R. Kalniņš secina, nav pamatots Pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka apstrīdētā norma neatbilstot Satversmes 91. un 106. pantam.

8. Pieaicinātā persona – biedrība „Latvijas Namu pārvaldītāju un apsaimniekotāju asociācija” – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. un 106. pantam. Māju pārvaldīšanas likumā noteiktās prasības ierobežojot dzīvojamo māju īpašnieku un pārvaldnieku intereses. Taču pārvaldniekam izvirzītās profesionālās kvalifikācijas prasības esot pamatotas, jo citādi neesot iespējams noteikt, kuru pārvaldnieku zināšanas un prasmes ir pietiekamas un kuriem tās būtu jāpapildina, iegūstot noteiktu izglītību. Dokuments par likumā noteikto profesionālo izglītību apliecinot, ka persona, kas šo izglītību ieguvusi, spēj savus pienākumus veikt atbilstošā kvalitātē. Bez tam personām, kuras vēlas arī turpmāk strādāt pārvaldnieka profesijā, tiekots dots pietiekams laiks un iespējas iegūt dzīvojamo māju pārvaldīšanai nepieciešamo profesionālo izglītību.

9. Pieaicinātā persona – sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Namu apsaimniekošana” – norāda, ka pašreizējie pārvaldnieki savā profesijā nepieciešamās prasmes un zināšanas apguvuši galvenokārt pašmācības ceļā. Šobrīd tikai vienam no sešiem pārvaldniekiem, kuri strādā šajā uzņēmumā, esot nepieciešamā profesionālā izglītība, turklāt viņš to ieguvis tikai 2009. gada jūnijā. Savukārt vairākām personām, kuras tiekots nodarbinātas kā pārvaldnieku palīgi, gan esot Māju pārvaldīšanas likumā noteiktā izglītība, taču tās nevarot patstāvīgi veikt dzīvojamo māju pārvaldīšanu praktiskās pieredzes trūkuma dēļ.

Pieaicinātā persona uzskata, ka ar apstrīdēto normu varētu tikt aizskartas sabiedrības intereses, ja netiks nodrošināts pienācīgas kvalitātes pakalpojums. Proti, kamēr visi šobrīd strādājošie pārvaldnieki iegūšot nepieciešamo profesionālo izglītību, par pārvaldniekiem varēsot strādāt tikai tās personas, kurām jau ir

apstrīdētajā normā noteiktā profesionālā kvalifikācija. Taču bez praktiskās pieredzes neesot iespējams veikt dzīvojamo māju pārvaldīšanu.

10. Pieaicinātā persona – sabiedrība ar ierobežotu atbildību „BaltEst” – norāda, ka personām, kuras šobrīd veic pārvaldnieka funkcijas, ir pietiekamas teorētiskās un praktiskās zināšanas, lai kvalitatīvi veiktu dzīvojamo māju pārvaldīšanu. Noteikt obligātu profesionālo izglītību par pārvaldnieka kvalifikācijas apliecinājumu neesot nepieciešams. Māju pārvaldīšanas likuma mērķis esot nodrošināt pēc iespējas labākus dzīves apstākļus iedzīvotājiem, taču šo mērķi varot sasniegt ar citiem līdzekļiem, kuri mazāk apgrūtinātu uzņēmējdarbību dzīvojamo māju pārvaldīšanas jomā. Pieaicinātā persona uzskata, ka tikpat efektīvi minēto mērķi var sasniegt, sertificējot personas, kuras noteiktā kārtībā apliecinājušas, ka atbilst pārvaldnieka profesionālās kvalifikācijas prasībām.

11. Pieaicinātā persona – sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Latio Namsaimnieks” – uzskata, ka apstrīdētajā normā noteiktās prasības aizskar personas tiesības brīvi izvēlēties darbavietu un izglītību, jo persona nevarēs strādāt pārvaldnieka profesijā, ja tai nebūs attiecīgās profesionālās izglītības. Bez tam Māju pārvaldīšanas likumā noteiktais pārejas periods esot pārāk īss, lai iegūtu nepieciešamo izglītību.

Likumdevējs pārvaldnieka profesiju neesot iekļāvis likumā „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” noteiktajā reglamentēto profesiju sarakstā. Tādējādi varot secināt, ka nav nepieciešams par vienīgo pārvaldnieka kvalifikācijas apliecinājumu noteikt profesionālās izglītības dokumentu. Līdz ar to sabiedrības interešu ievērošanu varot panākt arī ar citiem līdzekļiem, proti, nosakot pārvaldniekam nepieciešamās obligātās prasmes un zināšanas, kuras pārbaudītu īpaši izveidota pārvaldnieku sertificēšanas komisija.

Pieaicinātā persona norāda, ka pārvaldniekam nepieciešamās profesionālās izglītības iegūšanas izmaksas palielinās arī pārvaldīšanas pakalpojuma cenu. Līdz ar to mērķis, ko likumdevējs vēlējis sasniegt sabiedrības interesēs, atsevišķām sabiedrības grupām ierobežojot kvalitatīva pakalpojuma pieejamību tā dārdzības dēļ.

Secinājumu daļa

12. Saeima atbildes rakstā pauž uzskatu, ka nepieciešams izvērtēt Pieteikuma iesniedzēja konstitucionālās sūdzības atbilstību Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas prasībām, un lūdz lemt par tiesvedības izbeigšanu šajā lietā.

Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 3. punkts paredz, ka tiesvedību lietā var izbeigt līdz sprieduma pasludināšanai ar Satversmes tiesas lēmumu, ja Satversmes tiesa konstatē, ka lēmums par lietas ierosināšanu neatbilst Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas prasībām. Šajā pantā citastarp noteikts, ka konstitucionālajai sūdzībai ir jāatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta prasībām.

Satversmes tiesas likuma 19.² pants noteic, ka pieteikumu Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai. No šā panta izriet nosacījums, ka persona var vērsties Satversmes tiesā tikai tādā gadījumā, kad pastāv tieša saikne starp šīs personas pamattiesību ierobežojumu un pieteikumā apstrīdēto tiesību normu.

Satversmes tiesa vairākkārt norādījusi, ka konstitucionālo sūdzību var iesniegt gadījumos, kad, pirmkārt, pamattiesību aizskārums ir tiešs, konkrēts, apstrīdētā norma aizskar Pieteikuma iesniedzēju pašu un, otrkārt, aizskar pieteikuma iesniegšanas brīdī, proti, tad, kad pamattiesību aizskārums jau pastāv (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 20. maija spriedumu lietā Nr. 200-01-03 un 2002. gada 11. novembra lēmumu par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2002-07-03*) vai arī pastāv apstākļu kopums, kas prasa, lai lieta tiktu izskatīta „šobrīd” (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 22. februāra sprieduma lietā Nr. 2001-06-03 secinājumu daļas 2.4. punktu*).

Saeima uzskata, ka šajā lietā jāņem vērā Māju pārvaldīšanas likuma pārejas noteikumu 6. punkts, proti, ka persona, kura līdz minētā likuma spēkā stāšanās dienai noslēgusi dzīvojamo māju pārvaldīšanas līgumu, ir tiesīga līdz 2011. gada 31. decembrim turpināt pildīt saskaņā ar līgumu uzņemtās pārvaldnieka saistības

neatkarīgi no tā, vai šīs personas profesionālā kvalifikācija atbilst apstrīdētajā normā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā minēto, Satversmes tiesai ir jākonstatē, vai apstrīdētā norma aizskar Pieteikuma iesniedzēja pamattiesības.

12.1. Apstrīdētā norma noteic, ka pārvaldnieka profesionālo kvalifikāciju apliecina noteikta profesionālā izglītība un dokuments par vismaz ceturto profesionālās kvalifikācijas līmeni. Šīs prasības attiecas uz personām, kuras nav mājas īpašnieki un pārvalda dzīvojamo māju, kuras platība ir lielāka par 1500 kvadrātmetriem, neatkarīgi no tā, vai attiecīgā persona šo uzdevumu veic kā fiziskā persona vai kā juridiskās personas darbinieks.

Līdzšinējā Satversmes tiesas praksē ir nostiprināta atziņa, ka pamattiesību aizskārums var būt nākotnē sagaidāms vai arī potenciāls (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 22. februāra sprieduma lietā Nr. 2001-06-03 secinājumu daļas 2.4. punktu un 2002. gada 20. maija spriedumu lietā Nr. 2002-01-03*). Tiesību doktrīnā izteikts viedoklis, ka pamattiesību aizskārums teorijā pieļauj arī nākotnē gaidāmu un potenciālu aizskārums. Proti, potenciāls, kā arī nākotnē gaidāms aizskārums nozīmē to, ka cilvēka pamattiesību aizskārums tiks radīts, – pastāv pamatota un ticama iespējamība, ka apstrīdētās normas piemērošana varētu radīt nelabvēlīgas sekas konstitucionālās sūdzības iesniedzējam (*sk.: Rodiņa A., Konstitucionālās sūdzības teorija un prakse Latvijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2009, 161. – 168.lpp.*). Arī tiesu praksē norādīts, ka vērtējot personas tiesību ierobežojumu, jāņem vērā risks, ka šis ierobežojums varētu ietekmēt attiecīgo personu, un iespējamais personas tiesisko interešu aizskārums (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā Kayankin v. Russia, judgment of 10 February 2010, application no. 24427/02, para. 91 un Vācijas Federālās konstitucionālās tiesas 2008. gada 27. februāra spriedumu lietā Nr. 1 BvR 370/07, para. 232*).

12.2. No konstitucionālās sūdzības izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs veic dzīvojamo māju pārvaldīšanu, bet nav to īpašnieks. No lietas materiāliem gūstams apstiprinājums tam, ka Pieteikuma iesniedzējs dzīvojamo māju pārvaldīšanas jomā strādā jau vairāk nekā sešpadsmit gadus un vēlas šo darbu turpināt. Līgumus par dzīvojamo māju pārvaldīšanu Pieteikuma iesniedzējs noslēdzis pirms tam, kad

apstrīdētā norma tika pieņemta. Līdz ar to apstrīdētā norma attiecas uz Pieteikuma iesniedzēju, jo viņam ir jāiegūst apstrīdētajā normā noteiktā izglītība, lai turpinātu strādāt pārvaldnieka profesijā arī pēc Māju pārvaldīšanas likumā paredzētā termiņa. Pieteikuma iesniedzējs norādījis, ka pēc likumā noteiktā termiņa viņš nebūs tiesīgs pārvaldīt dzīvojamās mājas un nevarēs gūt ienākumus, izmantojot savas prasmes un zināšanas.

Satversmes tiesa uzskata, ka jautājums par iespējamām izmaiņām pārvaldnieka kvalifikācijas jomā izlemjams pašreiz, jo saskaņā ar Profesionālās izglītības likumu profesionālās izglītības programmas īstenošanas ilgums ir divi līdz trīs gadi. Tātad personām, uz kurām apstrīdētā norma varētu attiekties, jau šogad ir jāuzsāk mācības attiecīgā izglītības programmā, lai Māju pārvaldīšanas likumā paredzētajā pārejas periodā, iegūtu apstrīdētajā normā noteikto izglītību.

Ņemot vērā minēto, tiesvedība lietā ir turpināma.

13. No konstitucionālās sūdzības izriet, ka ir izvērtējama apstrīdētās normas atbilstība tikai Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, kas garantē visu personu vienlīdzību likuma priekšā. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka ne vienmēr iespējams konkrētas pamattiesības ierobežojuma satversmību vērtēt vienīgi Satversmes 91. panta pirmā teikuma aspektā. Ir jāņem vērā tas, ka šajā pantā noteiktais vienlīdzības princips itin bieži piemērojams kopsakarā ar citām pamattiesībām (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 8. novembra sprieduma lietā Nr. 2006-04-01 15. punktu*).

Noskaidrojot, vai apstrīdētā norma nav pretrunā ar vienlīdzības principu, tā jāvērtē kopsakarā ar Satversmes 106. pantā noteiktajām pamattiesībām.

Konstitucionālās sūdzības pamatojums neskar piespiedu darba aizlieguma pārkāpumu, tādēļ šajā lietā izvērtējama apstrīdētās normas atbilstība tikai Satversmes 106. panta pirmajam teikumam.

Līdz ar to visupirms tiks izvērtēta apstrīdētās normas atbilstība Satversmes 106. panta pirmajam teikumam.

14. Satversmes 106. panta pirmais teikums noteic personai tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos, ņemot vērā visu to spēju, zināšanu un prasmju kopumu,

kas raksturo konkrētās personas sagatavotību un piemērotību noteikta darba izpildei, ņemot vērā gan izglītību, gan arī praktisko pieredzi konkrētā darbā, gan arī citas zināšanas, prasmes un iemaņas, ko attiecīgā persona ieguvusi un attīstījusi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2007-08-01 7. punktu*).

Satversmes 106. pantā ietvertais jēdziens “nodarbošanās” attiecināms uz nodarbinātību gan privātajā, gan publiskajā sektorā, turklāt arī uz tādām profesijām, kurās darba tiesiskās attiecības netiek dibinātas uz Darba likumā regulētā darba līguma pamata (*sk. Satversmes tiesas 2003. gada 18. decembra sprieduma lietā Nr. 2003-12-0106 7. punktu*).

Satversmes tiesas līdzšinējā prakse Satversmes 106. pantā noteikto pamattiesību izvērtēšanā galvenokārt attiecās uz profesionālās kvalifikācijas prasībām valsts dienesta ietvaros (*sk., piemēram, 2005. gada 22. marta spriedumu lietā Nr. 2004-13-0106, 2007. gada 10. maija spriedumu lietā Nr. 2006-29-0103 un 2007. gada 1. novembra spriedumu lietā Nr. 2007-08-01*).

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka ierēdņi realizē valsts varu un tādējādi valsts var izvirzīt šīm personām noteiktas kvalifikācijas un izglītības prasības (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 22. marta sprieduma lietā Nr. 2004-13-0106 16. – 19. punktu*). Iepriekšminētās izglītības un kvalifikācijas prasības var attiecināt arī uz tādām profesijām, kurās nodarbinātības tiesiskās attiecības tiek dibinātas ne tikai uz Darba likumā regulētā darba līguma, bet arī uz citu civiltiesiska rakstura līgumu pamata.

Lai arī kādā sfērā persona būtu nodarbināta – publiskajā vai privātajā, valsts ir tiesīga noteikt prasības, saskaņā ar kurām personai, izvēloties konkrētu nodarbošanos, jāapliecina savas spējas un kvalifikācija, iegūstot profesionālo izglītību. Lai apmierinātu iedzīvotāju vajadzības, ir jārealizē iespējami sabalansēta un konsekventa nodarbinātības politika. No vienas puses, likumdevējam šajā jomā ir jārada tāds tiesiskais regulējums, lai personas ar brīvi izraudzītas nodarbošanās palīdzību varētu nopelnīt sev iztiku, bet, no otras puses, tiesiskajam regulējumam jābūt tādām, lai vienlaicīgi tiktu īstenota sabiedrībai nozīmīgu interešu aizsardzība. Likumdevējam ir rīcības brīvība noteikt konkrētai profesionālajai darbībai

nepieciešamo izglītību, kā arī izvirzīt citas prasības konkrētai profesijai, ciktāl tas nepieciešams sabiedrības interesēs.

Līdz Māju pārvaldīšanas likuma spēkā stāšanās brīdim netika izvirzītas nekādas speciālas prasības personām, ar kurām tika slēgts līgums par dzīvojamo māju pārvaldīšanu. Attiecīgās tiesiskās attiecības balstījās tikai uz mājas īpašnieka pārliecību, ka pārvaldnieks tam uzticētos pienākumus spēs veikt pienācīgā kvalitātē.

Satversmes tiesa piekrīt, ka Pieteikuma iesniedzēja pamattiesības tiks ierobežotas. Proti, tiesības arī turpmāk strādāt pārvaldnieka profesijā personām, kuras līdz šim nodarbojušās ar dzīvojamo māju pārvaldīšanu un kurām nav apstrīdētajā normā noteiktās izglītības, tostarp arī Pieteikuma iesniedzējam, tiks ierobežotas tādā veidā, ka šīm personām, lai tās varētu saglabāt līdzšinējo profesiju, būs jāiegūst noteikta izglītība.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertā prasība pēc noteiktas profesionālās izglītības ir Pieteikuma iesniedzējam Satversmes 106. pantā noteikto pamattiesību ierobežojums.

15. Satversmes 116. pants noteic, ka 106. pantā paredzētās tiesības „var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību”. Līdz ar to Satversmes 106. pantā noteiktās pamattiesības var ierobežot, ja vien ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtā pieņemtu likumu, tam ir leģitīms mērķis un tas ir samērīgs.

16. Apstrīdētā norma ir ietverta Māju pārvaldīšanas likumā. Lietā nepastāv strīds par to, ka apstrīdētā norma ir noteikta ar pienācīgā kārtā pieņemtu un izsludinātu likumu.

Apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu.

17. Ikvienu pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad.

Māju pārvaldīšanas likuma 2. panta pirmās daļas 6. punktā norādīts, ka šā likuma uzdevums ir pilnveidot dzīvojamo māju pārvaldīšanā iesaistīto personu kvalifikāciju, lai uzlabotu pārvaldīšanas darba organizāciju un efektivitāti. Pieteikuma iesniedzējs piekrīt, ka apstrīdētā norma pieņemta, lai aizsargātu sabiedrību no neprofesionālu un nekvalificētu personu veiktās dzīvojamo māju pārvaldīšanas. Arī Saeima norāda, ka apstrīdētās normas mērķis ir dzīvojamo māju ekspluatācijas laikā novērst ar sabiedrības un vides drošību saistītus riskus, kurus rada nekvalitatīva dzīvojamo māju pārvaldīšana.

Dzīvojamo māju pārvaldīšana ir organizatorisks un saimniecisks process, kas saistīts ar īpašuma uzturēšanu. Dzīvojamo māju pārvaldīšana ietver darbības, kas ietekmē citu personu veselību un drošību, kā arī apkārtējās vides kvalitāti. Atbilstoša un kvalitatīva dzīvojamo māju pārvaldīšana ir atkarīga no pārvaldnieka spējām, prasmēm un zināšanām.

Līdz ar to Satversmes tiesa piekrīt Saeimas viedoklim, ka arī šajā jomā svarīgi ir tas, ka personas sagatavotība tiek apliecināta noteiktā veidā un sabiedrība var būt pārliecināta, ka pārvaldnieks spēs pienācīgā kvalitātē izpildīt tam uzticētos pienākumus. Valsts atzītas profesionālās izglītības diploms apliecina personas teorētisko un praktisko sagatavotību noteiktai sarežģītības un atbildības pakāpei atbilstoša darba veikšanai.

Tātad apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis – citu cilvēku tiesību un sabiedrības drošības aizsardzība.

18. Samērīguma princips noteic, ka gadījumos, kad publiskā vara ierobežo personas tiesības un likumiskās intereses, ir jāievēro saprātīgs līdzsvars starp personas un valsts vai sabiedrības interesēm.

Lai secinātu, vai samērīguma princips ir ievērots, jānoskaidro, vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, vai nav saudzējošāku līdzekļu šā mērķa sasniegšanai un vai likumdevēja rīcība ir atbilstoša. Ja, izvērtējot tiesību normu, tiek atzīts, ka tā neatbilst kaut vienam no

šiem kritērijiem, tā neatbilst arī samērīguma principam un ir prettiesiska (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2006-42-01 11. punktu*).

18.1. Lai noskaidrotu, vai apstrīdētā norma atbilst samērīguma kritērijam, Satversmes tiesai visupirms jānoskaidro, vai likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka attiecībā uz katru nodarbošanos izvirzāmās kvalifikācijas prasības ietver minimālo izglītības līmeni, teorētiskās zināšanas, prasmes un atbildības pakāpi, kas nepieciešama šā darba pamatuzdevumu sekmīgai izpildei, un izglītība ir tikai viens no kritērijiem, lai persona pierādītu savu piemērotību attiecīgā amata pildīšanai (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 4. jūnija sprieduma lietā Nr. 2001-16-01 secinājumu daļas 2.2. un 4.2. punktu*).

Apstrīdētā norma noteic, ka dzīvojamo māju pārvaldīšanu ir tiesīgs veikt tikai pārvaldnieks, kas ieguvis dzīvojamo māju pārvaldīšanai nepieciešamo profesionālo izglītību ar ceturto kvalifikācijas līmeni. Likumdevējs dzīvojamo māju pārvaldīšanas jomā ir noteicis dažādas prasības attiecībā uz profesionālās izglītības kvalifikācijas līmeni. Kritēriji, pēc kuriem atšķiras prasības attiecībā uz profesionālās izglītības kvalifikācijas līmeni, ir dzīvojamās mājās platība un tas, vai persona, kura veic dzīvojamās mājas pārvaldīšanu, ir tās īpašnieks. Apstrīdētajā normā noteiktā prasība pēc profesionālās izglītības ar ceturto profesionālās kvalifikācijas līmeni attiecas tikai uz tām personām, kuras nav mājas īpašnieki un kuras pārvalda dzīvojamo māju, kuras platība pārsniedz 1500 kvadrātmetrus. Līdz ar to var secināt, ka likumdevējs prasību pēc profesionālās izglītības ar augstāku kvalifikācijas līmeni ir izvirzījis tiem pārvaldniekiem, kuri dzīvojamo māju pārvaldīšanu veic peļņas gūšanas nolūkā.

Ņemot vērā dzīvojamās mājas platību un risku, kas varētu rasties nekvalitatīvi veiktas dzīvojamo māju pārvaldīšanas rezultātā, var secināt, ka likumdevējs pamatoti noteicis paaugstinātu atbildību tām personām, kuras pārvalda lielas dzīvojamās mājas un to dara peļņas gūšanas nolūkā. Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertā prasība pēc profesionālās izglītības ir noteikta sabiedrības interesēs.

Vienlaikus likumdevējs Māju pārvaldīšanas likuma pārejas noteikumos ir paredzējis vairākus izņēmumus. Saskaņā ar pārejas noteikumiem no likuma spēkā stāšanās brīža līdz 2011. gada 31. decembrim uz personām, kuras uzsāks dzīvojamo māju pārvaldīšanu, ir attiecināma prasība pēc profesionālās izglītības ar zemāku profesionālās kvalifikācijas līmeni, nekā apstrīdētajā normā noteikts. Savukārt tām personām, kuras šobrīd veic dzīvojamo māju pārvaldīšanu saskaņā ar iepriekš noslēgtu līgumu un vēlas arī turpmāk to darīt, noteikts pārejas periods, kurā tās var iegūt apstrīdētajā normā noteikto izglītību.

No Māju pārvaldīšanas likuma pārejas noteikumiem secināms, ka praktiskā darba pieredze dzīvojamo māju pārvaldīšanā ir kritērijs, kurš noteic personas tiesības bez apstrīdētajā normā noteiktās profesionālās izglītības strādāt pārvaldnieka profesijā tik ilgā periodā, kāds likumā noteikts pārejai uz jauno tiesisko regulējumu.

Savukārt no Māju pārvaldīšanas likuma mērķa izriet, ka prasība pēc profesionālās izglītības, kas apliecina pārvaldnieka profesionālo kvalifikāciju, ir līdzeklis, kas ļauj iepriekš noskaidrot, vai persona, kura veiks dzīvojamās mājas pārvaldīšanu, ir pienācīgi sagatavota šim uzdevumam. Līdz ar to likumā ir pamatoti noteikts, ka tās personas, kuras iepriekš nav veikušas dzīvojamo māju pārvaldīšanu un kurām nav praktiskā darbā iegūtas pieredzes, savu profesionālo sagatavotību var apliecināt tikai ar attiecīgu profesionālās izglītības dokumentu.

Likumdevējs, nosakot konkrētu profesionālo izglītību kā apliecinājumu pārvaldnieka kvalifikācijai tām personām, kurām nav praktiskā darbā iegūtas pieredzes, ir izvēlējis piemērotu līdzekli un paredzējis saprātīgu periodu pārejai uz jauno tiesisko regulējumu.

Līdz ar to likumdevēja izraudzītais līdzeklis ir piemērots apstrīdētās normas mērķa sasniegšanai.

18.2. Par kritēriju, pēc kura norobežo profesijas, kurās nepieciešamo profesionālo kvalifikāciju apliecina noteikta profesionālā izglītība, un profesijas, kurās nepieciešamā profesionālā kvalifikācija var tikt apliecināta citādā veidā, kalpo tas, vai attiecīgā profesija ir reglamentēta.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 7. septembra direktīva 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu noteic, ka Eiropas Savienības

dalībvalstīs reglamentēta profesija ir tāda profesija, kurā persona var strādāt tikai pēc īpašas atļaujas saņemšanas vai reģistrācijas un attiecībā uz kuru ir spēka prasība pēc noteikta veida izglītības un profesionālās apmācības. Saskaņā ar likuma „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu” 3. panta otro daļu reglamentētajā profesijā ir tiesības strādāt personai, kura apguvusi šai profesijai atbilstošu akreditētu izglītības programmu vai ieguvusi profesionālo kvalifikāciju, ko apliecina dokuments par likumā noteikto izglītību vai profesionālo kvalifikāciju.

Pārvaldnieka profesija nav iekļauta minētajā likumā noteiktajā reglamentēto profesiju sarakstā. Līdz ar to konkrēta profesionālā izglītība nevar būt vienīgais veids, kā apliecināt pārvaldnieka profesionālo kvalifikāciju.

Māju pārvaldīšanas likuma 6. panta otrā daļa noteic, ka pārvaldniekam ir jāveic gan saimnieciska rakstura darbības, kurām nepieciešama praktiskā darbā iegūta pieredze un tehniskas zināšanas, gan tādas darbības, kuras prasa lietvedības un grāmatvedības zināšanas. No šā likumā noteiktā pārvaldniekam obligāti veicamo darbību uzskaitījuma izriet, ka šo darbību veikšanai nepieciešamās prasmes un zināšanas var apliecināt arī cita profesionālā izglītība un praktiskā darba stāžs pārvaldnieka profesijā. Saskaņā ar Pārvaldnieka profesijas standartu personām, kuras veic dzīvojamo māju pārvaldīšanu, ir nepieciešamas prasmes un zināšanas tādās jomās kā inženiertehnika, ekonomika, lietvedība, jurisprudences.

18.3. Valstij jebkuras nozares vai jomas sakārtošanai ir jārada tāds tiesiskās regulēšanas mehānisms, saskaņā ar kuru izraudzītā mērķa sasniegšanai tiek izmantoti efektīvi līdzekļi. Nosakot pamattiesību ierobežojumus, likumdevējam ir jāizvēlas iespējami saudzējošāki leģitīmā mērķa sasniegšanas līdzekļi. Līdz ar to ir jāizvērtē, vai to pašu mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Vērtējot, vai leģitīmo mērķi var sasniegt arī citādā veidā, Satversmes tiesa jau iepriekš norādījusi, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē (*sk. Satversmes tiesas 2009. gada 13. maija sprieduma lietā Nr. 2008-47-01 15. punktu*).

Likumdevējs, pieņemot apstrīdēto normu, nav paredzējis iespēju tām personām, kuras dzīvojamo māju pārvaldīšanu veic jau vairākus gadus, apliecināt

savu profesionālo kvalifikāciju dzīvojamo māju pārvaldīšanā citādā veidā, kā vien iegūstot apstrīdētajā normā noteikto profesionālo izglītību. Līdz ar to personai, kurai ir praktiskā darba pieredze dzīvojamo māju pārvaldīšanā un kura ieguvusi profesionālo izglītību citā jomā, pat ja šī izglītība garantē dzīvojamo māju pārvaldīšanai nepieciešamās prasmes un zināšanas, tiek liegta iespēja strādāt pārvaldnieka profesijā, kamēr tā neiegūst apstrīdētajā normā noteikto profesionālo izglītību.

Līdz ar to Satversmes tiesa izvērtēs, vai pastāv iespēja legītīmo mērķi līdzvērtīgā kvalitātē sasniegt ar citiem, personu mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

19. Iepazīstoties ar citu Eiropas valstu, piemēram, Čehijas, Dānijas, Īrijas un Somijas, tiesisko regulējumu attiecībā uz pārvaldnieka profesionālo kvalifikāciju, secināms, ka tā pamatā tiek regulēta, tieši nenosakot, kāda veida profesionālā izglītība ir nepieciešama (*sk. plašāk: Council of Real Estate Professions Annual Report 2008 – 2009, p. 27, <http://www.cepi.eu/index.php?page=rapport-annuel&hl=en>*).

Pārvaldnieka profesija tiek pielīdzināta reglamentētajām profesijām vienīgi Austrijā, Francijā un Lihtenšteinā. Par pārvaldnieku šajās valstīs var strādāt personas, kas ieguvušas noteiktu, proti, pārvaldnieka profesionālo izglītību (*sk. Eiropas Komisijas datubāzi par reglamentētajām profesijām <https://webgate.ec.europa.eu/regprof/index.cfm?fuseaction=profession.regProfs&profId=6800>*).

Savukārt Igaunijā, Lielbritānijā un Vācijā pārvaldnieka profesionālo kvalifikāciju apliecina valsts atzīts sertifikāts, ko izsniedz attiecīga nozares asociācija. Lielbritānijā pārvaldnieka profesionālās kvalifikācijas līmenis ir atkarīgs no dokumenta, kas to apliecina. Sertifikāts apliecina zemāku kvalifikācijas līmeni nekā diploms par noteiktu pārvaldnieka profesionālo izglītību. Igaunijā pārvaldnieka profesionālo kvalifikāciju nosaka profesijas standarts. Atbilstoši šim standartam pārvaldnieku asociācija veic personu apmācību un sertificēšanu. Savukārt Vācijā par pārvaldnieku ir tiesīga strādāt persona, kurai ir praktiskā darba pieredze dzīvojamo māju pārvaldīšanā un kura

saņēmusi pārvaldnieku asociācijas izdotu licenci (sk. *Journal of European Real Estate Research, Vol. 1, Bingley, 2008, pp. 69 – 78*).

Regulējums attiecībā uz pārvaldnieka profesionālo kvalifikāciju nav vienvēidīgs. Taču ir izšķiramas divas sistēmas, pēc kurām persona var apliecināt savas zināšanas un prasmes dzīvojamo māju pārvaldīšanas jomā. Pirmās sistēmas pamatā ir apmācības programmas, kas sniedz valsts izstrādātos pārvaldnieka profesiju reglamentējošos dokumentos noteiktās prasmes un zināšanas. Apmācību atbilstošajās programmās organizē valsts atzītas un licencētas pārvaldnieku asociācijas vai izglītības iestādes. Persona apgūst attiecīgās programmas, kārtā noteiktus eksāmenus un iegūst sertifikātu vai diplomu, kas apliecina tās profesionālo kvalifikāciju. Savukārt otra sistēma balstās uz personas praktiskajā darbā iegūto pieredzi. Arī šajā sistēmā personas profesionālo kvalifikāciju apliecina sertifikāts, ko izsniegusi valsts atzīta asociācija, taču sertifikāta iegūšana nav saistīta ar speciālu apmācības kursu vai kādu noteiktu pārvaldniekam nepieciešamo izglītību. Abu minēto sistēmu kopīgā iezīme ir tā, ka pārvaldnieka profesionālā kvalifikācija tiek apliecināta valsts noteiktā kārtībā.

Lielākajā daļā Eiropas Savienības valstu tiek izvirzīta prasība, ka darbībai tādās jomās, kurās nepieciešamas speciālas zināšanas un noteikta profesionālā pieredze, personai ir nepieciešama valsts noteiktā kārtībā atzīta profesionālā kvalifikācija, proti, valsts vai tās noteikta iestāde šajā jomā nodarbinātās personas reģistrē, licencē vai sertificē (sk.: *Employment Regimes and the Quality of Work, ed., Duncan Gallie, Oxford: Oxford University Press, 2007, p. 85*).

Līdz ar to secināms, ka personas spēju veikt dzīvojamo māju pārvaldīšanu var novērtēt ne vien pēc apstrīdētajā normā noteikto profesionālo izglītību apliecinoša dokumenta, bet arī noteiktā kārtībā pārbaudot tās zināšanas un prasmes. Māju pārvaldīšanas likums neparedz ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtu pārvaldnieka profesijai atbilstošu profesionālo kompetenču novērtēšanas un profesionālās kvalifikācijas piešķiršanas kārtību.

Nosakot arī citus veidus, kādos persona var apliecināt savas profesionālās kvalifikācijas atbilstību pārvaldnieka profesijai, leģitīmais mērķis var tikt sasniegts tādā pašā kvalitātē. Ja personas spēja veikt dzīvojamo māju pārvaldīšanu tiek

apliecināta valsts atzītā kārtībā, tad citas personas var būt pārliecinātas, ka šī persona pārvaldnieka pienākumus veiks pienācīgā kvalitātē.

Līdz ar to attiecībā uz personām, kurām ir praktiskā darba pieredze un kuras ieguvušas citu profesionālo izglītību, kas garantē Pārvaldnieka standartā noteiktās prasmes un zināšanas, ir iespējams noteikt saudzējošākus līdzekļus, kas mazāk ierobežotu personas tiesības, bet tikpat efektīvā veidā nodrošinātu dzīvojamo māju pārvaldīšanu pienācīgā kvalitātē.

Tā kā apstrīdētās normas leģitīmo mērķi iespējams sasniegt ar personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, tā ir atzīstama par neatbilstošu samērīguma principam un līdz ar to arī Satversmes 106. pantam.

20. Konstatējot apstrīdētās normas neatbilstību Satversmes 106. pantam, nav nepieciešams izvērtēt tās atbilstību Satversmes 91. pantam.

21. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 33. panta trešo daļu tiesību norma, kuru Satversmes tiesa atzinusi par neatbilstošu augstāka juridiskā spēka tiesību normai, uzskatāma par spēkā neesošu no Satversmes tiesas sprieduma publicēšanas dienas, ja Satversmes tiesa nav noteikusi citādi.

Nosakot brīdī, ar kuru apstrīdētā norma zaudē spēku, Satversmes tiesa ņem vērā to, ka likumdevējam jāizvērtē vairāki iespējamie risinājumi un jānosaka, kurš no tiem ir vispiemērotākais. Līdz ar to likumdevējam ir nepieciešams laiks normatīvā regulējuma pilnveidošanai un attiecīgu grozījumu izdarīšanai normatīvajos aktos.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30. – 32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

atzīt Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 13. panta pirmo daļu, ciktāl tā attiecas uz personām, kurām ir praktiskā darba pieredze dzīvojamo

māju pārvaldīšanā un cita attiecīga profesionālā izglītība, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 106. pantam un spēkā neesošu no 2010. gada 1. jūlija.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

G. Kūtris